

Колумна високог представника: Одговорност, повјерење, истрајност

Желио бих са вашим читаоцима и свим грађанима БиХ да подијелим нека размишљања о овим тешким временима. Овом приликом вам се не обраћам као високи представник, него као један од вас. У својој дугој дипломатској каријери, живио сам на пуно различитих мјеста на три континента и доживио пуно тога различитог. Али у својих 71 годину, никада нисам видио ништа налик на тренутну здравствену кризу. Међутим, морамо да се држимо ријечи аустријско-британског филозофа Карла Попера: “Живот је рјешавање проблема!”

Људски род види живот као нешто живо, у сталном кретању. Постоји латински израз, *perpetuum mobile* – стално кретање. Ових дана имамо утисак да је свијет престао да се креће и да ту не можемо ништа да учинимо. Одједном, сви ми – појединци, друштво, цијела цивилизација – изгледамо беспомоћно, посебно старији.

Али то није потпуно тачно. Оно кроз шта сада пролазимо је контролисана изолација, на основу одлука наших власти, које се заснивају на информацијама. Иза њих стоји логика, формула којом се приоритет даје људским животима умјесто економији, али истовремено и жеља да се привреда очува колико год је то могуће. У ствари, то је неопходна мјера како би се спријечило да заиста постанемо беспомоћни и да се предамо. У ова тешка времена, добри стари комшилук и комшијска помоћ не смију да буду заборављени, него треба да их његујемо.

Док се не пронађе лијек или вакцина против ковида-19, већина европских земаља приклонила се најстаријем и најповјеренијем приступу чији је циљ да се спријечи ширење болести: карантин, изолација и социјална дистанца. То је довело до затварања

огромног броја институција, ограничавања услуга и производње, без обзира на то говоримо ли о богатим или мање развијеним земљама. Чини се да се то десило преко ноћи, што разумљиво ствара забринутост, чак и страх, без обзира на то колико су те одлуке у суштини рационалне и оправдане.

У тако екстремним ситуацијама, које изгледају супротне нашој природи као изузетно друштвеним бићима, неки могу да постану сумњичави, нестрпљиви, чак и да пркосе одлукама. Ова ситуација може да изњедри најгоре у људима, али и најбоље.

Никад није било важније имати то на уму, будући да су многи од нас одједном присиљени да окрену леђа спољном свијету и навикну се на виртуелни свијет. Многи сада раде и комуницирају искључиво онлине. Моја канцеларија није изузетак. Међутим, тај виртуелни свијет затрпан је информацијама. Неке од њих су тачне, неке нису. Доста тога је ствар личног мишљења. Морамо да пазимо да идеологија не надвлада чињенице.

У овим околностима, морамо да се подсетимо основа демократије.

Власт има обавезу да води. То значи да узима у обзир мишљење јавности. Исто тако, дужна је да без страха доноси непопуларне, али исправне одлуке које се темеље на информисаности. О политици власти мора да се суди на основу објективних критерија, на основу струке и науке. Више него икад, морамо да имамо функционалне власти.

Политичка опозиција има обавезу да надгледа политику власти, да је критикује по потреби, да предлаже алтернативна рјешења, али и да подржи све што је конструктивно. У вријеме кризе, не смије да буде супротстављања добрим одлукама. Мора да постоји јединство.

То вриједи и за невладине организације и медије. Медији, изнад свега, имају одговорност да објективно информишу јавност и не смију да буду инструмент било које политичке странке или приватног интереса.

То су неки од кључних стубова демократије.

У кризама као што је ова, грађани морају да поклоне повјерење својим владама и слиједи њихова упутства. Али, то је двосмјерна улица. Владе морају да заштите народ, боре се против вируса и очувају економију, истовремено поштујући и штитећи грађанске слободе и демократске вриједности.

Политичари немају другу опцију него да своје разлике оставе по страни и раде заједно. Немогуће је борити се против вируса и чувати економију, а залагати се за некомпатибилне идеологије и ставове, и радити без координације. Сада није вријеме за популизам. Вријеме је за стручност и за чињенице.

Као што видите, суздржао сам се да уопште поменем ову земљу, ову лијепу Босну и Херцеговину. Оно што сам написао тренутно се може рећи за скоро сваку земљу. Постоји песимизам, чак и међу грађанима ове земље, гдје се сматра да Босна и Херцеговина некако увијек касни, али у овој кризи, ова земља стоји раме уз раме са остатком свијета. Без обзира на неке уочене недостатке, ова криза треба да нас подсјети да смо сви међусобно повезани. Сви ми пролазимо кроз исто искуство и проћи ћемо кроз ово заједно. На крају ће све да буде добро.

Истина је да ванредне околности оправдавају ванредне мјере, али оне не треба да иду даље од онога што ситуација захтијева. Осим тога, треба да трају само онолико колико траје криза.

Борба са пандемијом је засигурно приоритет, али власти треба да осигурају да све мјере које предузимају буду транспарентне, уравнотежене и пропорционалне, и у складу са уставним оквиром. На тај начин, кад све ово буде иза нас, неће бити дугорочних посљедица по наше животе, слободе и друштва.

Владавина права мора да буде водећи принцип, чак и у условима ванредног стања. Грађани морају да буду сигурни да ће њихова људска права и основне слободе, загарантоване Уставом БиХ, да остану недирнуте.

Начин на који се понашамо и радимо данас – сви ми – утицаће на то како ћемо да живимо када ова криза прође. Данас морамо да имамо повјерење у систем који имамо, укључујући власти и стручњаке, који дају све од себе у борби против вируса. Међутим, исто тако можемо и даље да захтијевамо више.

Дозволите ми да закључим ријечима Винстона Черчила: “Не вриједи говорити ‘радимо све што можемо’. Морате бити успјешни радећи све што је потребно.” Ако смо дисциплиновани, ако се строго придржавамо социјалне дистанце, ако поштујемо конструктивне мјере власти које су засноване на мишљењу стручњака, сигуран сам да заједно можемо да се носимо са овом ситуацијом. Можемо и морамо да истрајемо! А када ова криза једном неминово заврши, бићемо боље друштво!